

До разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету оборони
України
(проспект Повітряних Сил, 30/1, м. Київ,
01021)

В І Д Г У К

**офіційного опонента – доктора юридичних наук,
доцента Богуцького Павла Петровича на дисертаційну роботу
Ганкевича Кирила Борисовича на тему: «Міністерство оборони України
як суб'єкт публічного адміністрування у сфері оборони України», подану
на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії
за спеціальністю 081 – Право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. В умовах подолання реальних загроз національній безпеці України, що обумовлені збройною агресією РФ, важливого значення набуває ефективне публічне адміністрування у сфері оборони України. Телеологія публічного адміністрування у сфері оборони полягає у системному впливі державного управління на вирішення завдань щодо захисту національних інтересів України від загроз воєнного характеру, щодо забезпечення обороноздатності держави, воєнної безпеки. Призначенням Міністерства оборони України, як центрального органу виконавчої влади, що діє у сфері оборони, є вжиття заходів стосовно формування воєнної або ж оборонної політики держави та реалізація усіх заходів воєнної політики в інтересах забезпечення обороноздатності. Відтак Міністерство оборони України виступає основним суб'єктом державного управління, а звідси – публічного адміністрування у сфері оборони, що обумовлює відповідне ставлення до проблем, які стосуються визначення правової природи Міністерства оборони України як суб'єкта публічного адміністрування у сфері оборони, встановлення органічних та таких, що покликані системним характером усієї діяльності стосовно забезпечення обороноздатності держави, національної безпеки у сфері

оборони, зв'язків і взаємодії Міністерства оборони України з іншими органами державної влади, інститутами громадянського суспільства, що діють у сфері оборони.

В обґрунтування актуальності теми дослідження дисертант зазначив, що повномасштабне вторгнення РФ до України суттєво посилює роль Міністерства оборони України як суб'єкта, що одноособово забезпечує організацію та реалізацію в силах оборони заходів оборонного планування, визначення засад воєнної, військової кадрової та військово-технічної політик у сфері оборони, координацію діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування щодо підготовки держави до оборони на засадах стримування, стійкості, взаємодії, удосконалення роботи всього сектора безпеки і оборони (с.23 дисертації), з чим варто погодитися.

Системне розуміння організації та діяльності Міністерства оборони України з питань публічного адміністрування у сфері оборони уможливило визначення дисертантом системи Міністерства оборони України, де акцентовано увагу на суб'єктно-об'єктних відносинах публічного адміністрування, як необхідної умови ефективного вирішення завдань щодо забезпечення обороноздатності України.

Зазначені положення визначають достатній рівень актуальності обраної здобувачем теми дисертації.

Дисертаційне дослідження виконано як складова досліджуваних кафедрою військового права та правоохоронної діяльності навчально-наукового інституту воєнної історії, права та соціальних наук Національного університету оборони України науково-дослідних робіт відповідно до Розподілу основних напрямів наукових досліджень між науковими підрозділами Національного університету оборони України, затвердженого наказом начальника Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського від 30 листопада 2020 року № 367, Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки (підпункти 1-3, 9 пункту 1.2), затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук

України від 26 березня 2021 року № 12-21, та належить до пріоритетних тем з урахуванням Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2024 року № 476.

Результати дисертаційного дослідження є актуальними для наукових розробок проблем публічного адміністрування у сфері оборони України, а також для юридичної практики щодо здійснення державного управління у сфері оборони, правового регулювання відносин щодо формування, реалізації оборонної політики України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Для досягнення визначеної дисертантом мети дисертаційного дослідження використані відповідні наукові розробки загальнотеоретичної та галузевої юриспруденції. Дисертантом використані необхідні емпіричні матеріали для підтвердження теоретико-прикладних положень та висновків проведеного дослідження. Дисертаційне дослідження містить посилання на понад 60 нормативно правових актів. Автор дисертаційного дослідження здійснив аналіз близько 80 наукових, науково-методичних, довідкових джерел, а також близько 20 дисертаційних досліджень, які стосуються теми дисертаційної роботи. Використання емпіричних матеріалів, наукових, науково-методичних, довідкових джерел, положень чинних нормативно-правових актів з питань правового статусу, організації діяльності Міністерства оборони України, насамперед, щодо здійснення управлінських повноважень Міністерством оборони України, дозволили дисертанту вийти за межі задекларованої ним у дисертації мети, як розробки рекомендацій щодо подальшої розбудови комплексної системи Міністерства оборони України (с. 25 дисертації), та фактично досягти цілей, якими відповідно до теми дисертаційного дослідження є встановлення і розкриття правової природи, ознак Міністерства оборони України як суб'єкта публічного адміністрування у сфері оборони України,

визначення напрямів та особливостей взаємодії Міністерства оборони України з іншими складовими сектору безпеки і оборони, що здійснюють публічне адміністрування у сфері оборони.

Сформульовані у дисертаційному дослідженні положення та висновки, незважаючи на відсутність певної послідовності щодо визначення та виконання завдань наукового дослідження відповідно до теми дисертаційного дослідження, є загалом науково вивіреними, достатньо обґрунтованими.

Структура дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам, містить анотацію, складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Наукове дослідження, що стосується Міністерства оборони України як суб'єкта публічного адміністрування у сфері оборони України, здійснено автором дисертаційної роботи з дотриманням певних **методологічних вимог**. Системний науковий підхід та методи наукового дослідження використано з урахуванням поставлених завдань, що у своїй системній єдності позначилось на результатах проведеного дослідження.

Для наукового дослідження дисертант застосував обраний ним набір наукових методів, серед яких зокрема визначив: спостереження, порівняння, синтез, моделювання, прогнозування. Використання методів наукового дослідження для виконання завдань та досягнення визначеної дисертантом мети свідчать про достатній рівень володіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Сформульовані у дисертації положення, висновки та рекомендації характеризуються новизною – уперше здійснено наукове дослідження суспільних відносин щодо адміністративно-правової діяльності Міністерства оборони України як суб'єкта публічного адміністрування у сфері оборони України, формування та виконання Міністерством оборони України, як суб'єктом публічного адміністрування, встановлених законодавством функцій і завдань, визначення системи Міністерства оборони України у контексті діяльності щодо публічного адміністрування та запропоновано певне

концептуальне вирішення проблеми реформування системи Міністерства оборони України для вдосконалення публічного адміністрування у сфері оборони в сучасних умовах.

Висновки дисертаційного дослідження, результати проведеного дослідження, а також висловлені дисертантом пропозиції загалом характеризуються теоретичною обґрунтованістю та, як засвідчує їх наукова верифікація, попри дискусійність і певні зауваження до змісту у контексті визначених дисертантом предмета, мети, завдань дослідження, містять авторське бачення характеристики Міністерства оборони України як суб'єкта публічного адміністрування у сфері оборони України.

У розділі першому «Публічне адміністрування у сфері оборони України» дисертантом розглянуто питання щодо національної безпеки і оборони, здобувач визначився зі змістом та значущістю понять «безпека», «національна безпека», «національна безпека України». Розкрито зміст та значення оборони держави, однак не зосереджено уваги на взаємозалежності соціальних феноменів, якими є національна безпека та оборона, не визначено співвідношення вказаних категорій у контексті основоположного значення оборони для забезпечення воєнної безпеки, як виду національної безпеки. Водночас відповідно до положень чинного законодавства Міністерство оборони України як центральний орган виконавчої влади забезпечує формування, а також реалізує державну політику з питань національної безпеки у воєнній сфері, сферах оборони і військового будівництва. Важливим з урахуванням предмету дослідження є вирішення питання щодо співвідношення застосовних у законодавстві понять воєнної сфери, сфери оборони та військового будівництва, що залишилося поза увагою у першому розділі дисертаційного дослідження, але є необхідним для характеристики Міністерства оборони України як суб'єкта публічного адміністрування у важливій сфері соціальних комунікацій, якою є сфера оборони, що визначено предметом дослідження.

Дисертант запропонував власне розуміння публічного адміністрування у сфері оборони як відповідної атрибутивної ознаки Міністерства оборони

України, організаційно-правової основи функціонування системи Міністерства оборони України, стверджує, що публічне адміністрування доповнює державне управління, проте зміст публічного адміністрування у сфері оборони у його співвідношенні з державним управлінням, військовим управлінням дисертант не визначив. Натомість здобувач вказує, що публічне адміністрування є «одним із обов'язкових елементів заходів, що санкціоновано, системно практично реалізуються у різних сферах управлінського впливу» (с.64), стверджується про інструменти публічного адміністрування (с.с.65,100), не конкретизуючи змістовне значення як інструментів, так і заходів публічного адміністрування.

Дисертант для розкриття змістовної частини публічного адміністрування у сфері оборони запропонував розглядати систему Міністерства оборони України, визначив складові цієї системи, стверджуючи, що система Міністерства оборони України є мережею суб'єктів, а також організаційно поєднаною сукупністю структурних підрозділів і посад, у тому числі тих, що входять до сфери управління Міністерства оборони України (с.71). Для підтвердження системного характеру вказаної мережі суб'єктів, а також організаційно поєднаної сукупності структурних підрозділів і посад здобувач зазначає про їхню спільну організаційну мету діяльності, однак не розкриває сутності та змісту такої мети. Водночас достатньо дискусійним та таким, що вимагає додаткового пояснення є визначення системи Міністерства оборони України як мережі суб'єктів, адже система може бути мережевоцентричною, однак наскільки це притаманно системі Міністерства оборони України та у який спосіб відбувається центрування такої системи – потребує відповідного наукового обґрунтування, що виходить за межі теми дисертаційного дослідження.

У розділі другому дисертаційного дослідження «Адміністративно-правовий статус Міністерства оборони України як головного суб'єкта у сфері оборони України» дисертант розглянув завдання, функції та повноваження Міністерства оборони України, зосереджуючи увагу на нормах чинного законодавства з орієнтуванням на Положення про Міністерство оборони України. Авторське бачення змісту завдань, функцій та повноважень

Міністерства оборони України не виходять за межі положень чинного законодавства з цих питань. Дисертант акцентує увагу на особливому характері завдання щодо забезпечення формування та реалізація державної політики з питань національної безпеки у воєнній сфері, сферах оборони і військового будівництва у мирний час та особливий період, організації в силах оборони заходів оборонного планування (с.105). вказує на стратегічне значення цього завдання, проте не пов'язує його виконання безпосередньо з публічним адмініструванням у сфері оборони, зауважуючи, що «проблематика перспективної обороноздатності України перебуває у полі зору Міноборони» (с.105-106).

Функції Міністерства оборони України дисертант пропонує розуміти як способи та засоби досягнення поставленої мети й об'єктивованих завдань, як сукупність різних управлінських механізмів, а також суміжних атрибутів, об'єднаних однорідними соціально значущими орієнтирами (с.с.110-111). Проте такий підхід, відмінний від загальновизнаного розуміння функцій як напрямів діяльності, через відсутність конкретного змісту не сприяв вирішенню суперечності, що містять ст.10 Закону України «Про оборону України», де йдеться про функції Міністерства оборони України, та Положення про Міністерство оборони України, де вказується на завдання Міністерства оборони України, на повноваження щодо реалізації визначених завдань. Здобувач виявив вказану суперечність, розкрив її характер, однак не запропонував шляхів вирішення існуючої проблеми. У зв'язку з цим важливим вбачається розмежування на доктринальному рівні змісту понять завдань, функцій та повноважень Міністерства оборони України як суб'єкта публічного адміністрування у сфері оборони.

Дисертантом розглянуто структуру Міністерства оборони України, зосереджено увагу на функціональній характеристиці відповідних підрозділів відомства.

Значну увагу дисертант приділив розкриттю питання щодо взаємодії Міністерства оборони України з іншими суб'єктами сил оборони України.

Стверджуючи про центральне та системоутворююче значення Міністерства оборони України з питань обороноздатності держави, що невідворотно передбачає спільні заходи із рештою суб'єктів у цій сфері, дисертант не здійснив необхідної характеристики координуючої діяльності Міністерства оборони України, як суб'єкта публічного адміністрування у сфері оборони (с.с.153-154).

Здобувач продемонстрував власне розуміння правових засад взаємодії Міністерства оборони України з визначеними ним у дисертаційному дослідженні складовими сил оборони, вказавши, що «правовими засадами спільної діяльності таких суб'єктів є норми права, об'єктивовані в актах національного законодавства і які обов'язкові до виконання» (с.158). Запропоноване розуміння правових засад як «норм права, об'єктивованих в актах національного законодавства» є суперечливим і, незважаючи на застосування у законодавчій практиці, не знаходить доктринальної підтримки через невідповідність етимологічному значенню. Натомість, на с.154 дисертації здобувач зауважує про правові основи щодо регулювання відповідних відносин, відтак поза межами дисертаційного дослідження залишилось важливе питання щодо принципів публічного адміністрування Міністерства оборони України у сфері оборони.

У розділі третьому дисертаційного дослідження «Шляхи удосконалення публічного адміністрування в системі Міністерства оборони України» розглянуто питання про досвід окремих держав щодо публічного адміністрування у сфері оборони. Зосереджено увагу на важливості Міністерства оборони у кожній державі щодо здійснення публічного адміністрування у сфері оборони, продемонстровано змістовну діяльність оборонного відомства стосовно публічного адміністрування у сфері оборони. Наголошено на особливому правовому статусі Міністра оборони у системі виконавчої влади досліджуваних держав. Акцентовано увагу на системному характері діяльності Міністерства оборони у таких державах.

Дисертант виокремив як окрему проблему – напрями удосконалення функціонування Міністерства оборони України як суб'єкта публічного адміністрування у сфері оборони та заявив про необхідність розбудови системи

Міністерства оборони України. Вирішення цієї проблеми здобувач вбачає в оптимальній, чітко скоординованій діяльності з мінімізацією можливого надмірного застосування адміністративного ресурсу, з чим варто погодитися, проте сумнівною є позиція щодо відсутності необхідності охоплення всіх напрямів оборонної роботи (с.182), адже оборонна діяльність визначає сутність державного управління у сфері оборони та забезпечує досягнення мети публічного адміністрування у сфері оборони – національної безпеки у сфері оборони або ж воєнної безпеки. Варто зауважити, що у цьому розділу дисертаційного дослідження дисертант звернув увагу на важливу для розкриття змісту публічного адміністрування у сфері оборони обставину, зазначивши про «установлену природу явища публічного адміністрування, зокрема як діяльності із виконання управлінських рішень...» (с.182). У цьому виявляється, насамперед, шлях до розкриття однієї з ознак правової природи публічного адміністрування, що дозволяє більш точно та аргументовано здійснити характеристику Міністерства оборони України як суб'єкта публічного адміністрування у сфері оборони.

Особливе значення для характеристики публічного адміністрування у сфері оборони має діяльність інститутів громадянського суспільства, їх легітимна участь у вирішенні завдань, які стосуються забезпечення національної безпеки у сфері оборони. Дисертант звернувся до інституційної діяльності Громадської ради при Міністерстві оборони України та навіть відніс вказану громадську організацію до системи Міністерства оборони України, що є сумнівним через значну відмінність діяльності громадського об'єднання та органу державного управління. Водночас, поза увагою залишились питання демократичного цивільного контролю за діяльністю Міністерства оборони України як складової сектору безпеки і оборони, а також – інституційна спроможність Громадської антикорупційної ради при Міністерстві оборони України.

Дисертантом задекларовано про концепцію реформування системи Міністерства оборони України як інструмент удосконалення публічного

адміністрування у сфері оборони. Попри важливість такого підходу до удосконалення публічного адміністрування у сфері оборони України, залишається невирішеним питання щодо удосконалення організаційно-правових основ діяльності безпосередньо Міністерства оборони України як суб'єкта публічного адміністрування. Водночас дисертант обмежив концептуальне бачення шляхів і напрямів реформування системи Міністерства оборони України концепцією нормативно-правового акту та підготував проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України у сфері національної безпеки і оборони щодо діяльності системи Міністерства оборони України та повноважень Віце-прем'єр-міністра з питань розвитку стратегічних галузей промисловості – Міністра оборони України» (Додаток И, с.269).

Дисертаційне дослідження завершується висновками, які відображають основний зміст роботи, конкретизують результати проведеного дослідження відповідно до визначених завдань.

Аналіз змісту дисертаційної роботи свідчить про те, що поставлені завдання дисертаційного дослідження дисертант загалом виконав, попри дискусійність окремих положень, продемонстрував обізнаність стосовно предмета дослідження, висловив власну позицію з питань, що стосуються мети та предмета дисертаційного дослідження.

Практична значущість дисертаційного дослідження. Дисертація має теоретико-прикладне значення, висновки й пропозиції дисертаційного дослідження у тому числі й ті, що мають дискусійний характер, становлять науковий та практичний інтерес, можуть бути використані: у науково-дослідницькій сфері – для подальшої наукової розробки проблематики з питань публічного адміністрування, державного та військового управління у сфері оборони; в освітянській діяльності, під час підготовки методичних матеріалів, а також у науково-дослідній роботі здобувачів усіх рівнів вищої освіти; у правотворчості – для вдосконалення Законів України «Про національну безпеку України», «Про оборону України», «Про Збройні Сили України», відповідних підзаконних нормативно-правових актів; у практичній юридичній

діяльності – для покращення управлінської діяльності Міністерства оборони України щодо виконання визначених законодавством завдань з питань публічного адміністрування у сфері оборони.

Повнота викладу наукових положень дисертації в опублікованих працях. Основні наукові результати дослідження висвітлені у 4 статтях у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, які виконані дисертантом самостійно та розкривають основний зміст дисертації, а також у 3 наукових публікаціях, виконаних у співавторстві, де особиста наукова частка дисертанта у змісті кожної публікації не визначена.

Апробація матеріалів дисертації здійснена під час участі у 9-ти міжнародних і всеукраїнських наукових, науково-практичних конференціях, семінарі.

Анотація відповідає змісту дисертації, розкриває її основні положення та відповідає передбаченим вимогам.

Аналіз тексту дисертації свідчить про дотримання автором вимог академічної доброчесності. Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей автором здійснено; надано необхідну інформацію про результати особистої наукової діяльності. Сформовані у дисертації положення та висновки обґрунтовані автором на основі власних досліджень, наукова й практична цінність дисертації доведена.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертаційне дослідження «Міністерство оборони України як суб'єкт публічного адміністрування у сфері оборони України» написана науковою українською мовою. Водночас лексичний стиль викладення матеріалів перевантажено мовними зворотами загального значення, що негативно впливає на розуміння висловленої думки, в окремих випадках потребує додаткового пояснення, мають місце помилки, недоліки технічного характеру. Проте загалом наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження доступні для їх сприйняття та використання.

Дисертаційне дослідження належить до наукового напрямку, який віднесено до спеціальності 081 – Право.

Вимоги академічної доброчесності дотримані, наявний висновок Unicheck – позитивний.

Зауваження щодо змісту дисертації. Дисертаційне дослідження містить дискусійні положення, що є предметом зауважень, окремі з таких дискусійних положень потребують обговорення.

Зауваження:

1. Предметом дисертаційного дослідження визначено Міністерство оборони як суб'єкт публічного адміністрування у сфері оборони України (с.23 дисертації), що відповідає темі дисертаційного дослідження. Водночас мета та завдання дисертаційного дослідження зосереджуються навколо системи Міністерства оборони України та визначених дисертантом суб'єктів системи Міністерства оборони України, що потребує додаткових пояснень.

Питання щодо змісту дисертаційного дослідження:

1. У вступі дисертант вказав на системний науковий підхід та методи, що використані ним під час дисертаційного дослідження. Вибір і використання методологічного інструментарію для досягнення мети, виконання завдань наукового дослідження безумовно є важливими, що свідчить про оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. У зв'язку з цим необхідно пояснити чому дисертант залишив поза увагою діяльнісний науковий підхід, який забезпечує розуміння публічного адміністрування як діяльності певних суб'єктів (у контексті теми дисертаційного дослідження – Міністерства оборони України), що засновується на нормах та дії у публічній сфері (у сфері оборони). Окрім цього, важливо отримати пояснення чому здобувач не використав під час наукового дослідження можливості герменевтичного методу (за певних умов – наукового підходу), який дозволяє вирішити проблемні питання щодо змісту понять та категорій, важливих для дисертаційного дослідження.

2. Здійснена здобувачем у дисертаційному дослідженні значна за обсягом характеристика поняття публічного адміністрування не вирізняється

конкретизацією змісту, що вимагає відповідного пояснення позиції дисертанта, у тому числі щодо публічних ознак адміністрування у сфері оборони, а також співвідношення публічного адміністрування, державного управління, військового управління. Необхідно визначити зміст поняття «форма публічного адміністрування» (с.29) відповідно до змісту публічного адміністрування у сфері оборони та визначитись щодо можливості застосування зазначеного поняття у приватному секторі, про що йдеться, зокрема, на с.29 дисертації.

3. Законодавчий підхід щодо визначення юридичної природи Міністерства оборони України як центрального органу виконавчої влади та, зокрема, як головного органу у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику з питань національної безпеки у воєнній сфері, сфері оборони і військового будівництва у мирний час та особливий період потребують доктринального визначення та конкретизації об'єкта публічного адміністрування, яким відповідно до теми дисертаційного дослідження для Міністерства оборони України визначено сферу оборони. Якою є позиція з цього питання здобувача?

4. На с.41 дисертаційного дослідження дисертант зазначив «...про розробку методики розрахунку рівня захищеності національних інтересів України із відповідними критеріями, показниками, формулами, індикаторами та іншими елементами оцінювання» водночас у чому полягає заявлена авторська ініціатива та наскільки така ініціатива відповідає темі дисертаційного дослідження не розкрито. Необхідно отримати пояснення здобувача з цього питання.

5. Вбачається необхідним пояснити зв'язок між національною безпекою та обороною, як публічно-правовими феноменами, що є предметом законодавчого регулювання, зміст яких є важливим для розкриття призначення публічного адміністрування у сфері оборони.

6. Досвід інших держав, насамперед, держав-членів ЄС, держав-членів НАТО, а також держав, що практично вирішували проблему публічного адміністрування у сфері оборони під час сучасного збройного конфлікту, має

важливе значення для удосконалення публічного адміністрування Міністерства оборони України. Відтак, потребує пояснення питання щодо вибіркості держав, досвід яких щодо публічного адміністрування Міністерства оборони розглянуто у дисертаційному дослідженні.

7. У дисертаційному дослідженні приділена увага напрямам удосконалення функціонування Міністерства оборони України як суб'єкта публічного адміністрування у сфері оборони, проте залишились поза увагою питання щодо змісту поняття «функціонування Міністерства оборони України» а також щодо конкретизації напрямів, які стосуються безпосередньо публічного адміністрування Міністерства оборони України. Вбачається необхідним додатково пояснити позицію дисертанта з цього питання у тому числі щодо «персонального та кількісного складу» (с.28) системи Міністерства оборони України.

Висловлені зауваження та питання, що потребують свого пояснення, вирішення, становлять більшою мірою дискусійний характер.

Дисертація, незважаючи на висловлені зауваження, має завершений характер, визначена мета дослідження розкрита у достатньому обсязі, основні положення дисертаційної роботи отримали необхідне наукове обґрунтування.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам МОН України. За результатами проведеного аналізу є можливість констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Ганкевича Кирила Борисовича «Міністерство оборони України як суб'єкт публічного адміністрування у сфері оборони України» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44, наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», що дозволяє вирішувати питання за результатами публічного захисту про присвоєння автору

дисертаційного дослідження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент – завідувач наукової лабораторії військового та міжнародного гуманітарного права Державної наукової установи «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України», доктор юридичних наук, доцент, заслужений юрист України

Павло Богуцький

«23» грудня 2025 року

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ

Помічник директора (по кадрах)
Державної наукової установи
«Інститут інформації, безпеки і права
НАПрН України»

Handwritten signature in blue ink.